

Αθήνα, 3 Μαρτίου 2015

Παρουσίαση της ετήσιας έκθεσης για το 2014
της Διεθνούς Επιτροπής του ΟΗΕ για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών (INCB)

*Γεράσιμος Νοταράς,
πρόεδρος του Δ.Σ. του ΚΕΘΕΑ*

Όπως ίσως γνωρίζετε, σε ένα χρόνο από σήμερα, το 2016, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ συνέρχεται στη Νέα Υόρκη σε Ειδική Σύνοδο για το Πρόβλημα των Ναρκωτικών (η προηγούμενη ήταν το 1998). Πρόκειται για ένα κορυφαίο γεγονός σε παγκόσμιο επίπεδο όπου θα επαναπροσδιοριστούν οι κατευθυντήριες γραμμές της διεθνούς πολιτικής για τα ναρκωτικά για τα επόμενα χρόνια. Θέλοντας να συμβάλει στις ζυμώσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη εν όψει της Ειδικής Συνόδου, η Διεθνής Επιτροπή του ΟΗΕ για τον Έλεγχο των Ναρκωτικών στη φετινή της έκθεση προτρέπει τις κυβερνήσεις σε όλο τον κόσμο να αξιολογήσουν τις προσπάθειες που έχουν κάνει μέχρι τώρα για την αντιμετώπιση των ναρκωτικών. Επιπλέον, αφιερώνει το πρώτο κεφάλαιό της στις βασικές αρχές και κατευθύνσεις μιας «σφαιρικής, ολοκληρωμένης και ισορροπημένης» πολιτικής για τα ναρκωτικά.

Ως απαραίτητα συστατικά στοιχεία μιας τέτοιας πολιτικής, ο ΟΗΕ αναφέρει τα ακόλουθα:

- ✓ Σεβασμός απέναντι στις παγκόσμια αναγνωρισμένες διεθνείς αρχές δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- ✓ Συμμετοχή όλων των αρμόδιων φορέων, των ΜΚΟ και της κοινωνίας των πολιτών στο στρατηγικό σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση της πολιτικής για τα ναρκωτικά.
- ✓ Διασφάλιση της διαθεσιμότητας φαρμάκων με ναρκωτική δράση για ιατρικούς και επιστημονικούς σκοπούς, ώστε να εξασφαλίζεται η υγεία και η ευημερία της ανθρωπότητας και να αντιμετωπίζεται ο σωματικός πόνος.
- ✓ Προτεραιότητα σε μέτρα μείωσης της ζήτησης, προσαρμοσμένα στα κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα κάθε χώρας, τα οποία αξιοποιούν τα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία. Τα μέτρα αυτά πρέπει να κινούνται σε όλο το φάσμα: πρόληψη, έγκαιρη παρέμβαση, θεραπεία, απεξάρτηση και κοινωνική επανένταξη.
- ✓ Διάθεση επαρκών πόρων και πολιτική στήριξη σε μέτρα και προγράμματα μείωσης της ζήτησης, ακόμα και σε περιόδους οικονομικών δυσκολιών.
- ✓ Αποτελεσματική και βιώσιμη αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων που λειτουργούν ως μοχλοί του προβλήματος, όπως η φτώχεια, η επισιτιστική ανασφάλεια, η οικονομική ανισότητα, ο κοινωνικός αποκλεισμός, η στέρηση, η έλλειψη εκπαιδευτικών και ψυχαγωγικών δυνατοτήτων η έκθεση στη βία και την κακοποίηση κ.λπ.

Το ερώτημα ξεπηδάει αναπόφευκτα: Σε ποιο βαθμό συντρέχουν σήμερα στη χώρα μας οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή μιας τέτοιας πολιτικής; Μιας πολιτικής που να αναγνωρίζει τη σύνθετη και δυναμική φύση του προβλήματος των ναρκωτικών και την αναγκαιότητα για εξίσου σύνθετες και πολύπλευρες παρεμβάσεις που δεν περιορίζονται απλώς στην πυροσβεστική και επιφανειακή αντιμετώπιση των συμπτωμάτων του;

Αυτή τη στιγμή, η πολιτική για τα ναρκωτικά έχει περιέλθει σε κατάσταση στασιμότητας, η οποία όσο παρατείνεται τόσο συσσωρεύει δυσκολίες και προβλήματα για τους χρήστες και την κοινωνία:

Ένα μέρος της στασιμότητας οφείλεται στις καθυστερήσεις στην εφαρμογή του Νόμου 4139, ενός νόμου που χαιρετίστηκε από τους φορείς και το σύνολο σχεδόν του πολιτικού κόσμου για

τις τομές που εισάγει: την καθιέρωση της αναλογικότητας των ποινών, ώστε να αντιμετωπίζονται αυστηρότερα οι μεγαλοδιακινητές και ευνοϊκότερα οι εξαρτημένοι μικροπαραβάτες· την κατοχύρωση του δικαιώματος σε θεραπεία και τη διεύρυνση των εναλλακτικών της φυλάκισης μέτρων· την καλύτερη οργάνωση των οργάνων και των διαδικασιών χάραξης και υλοποίησης της εθνικής στρατηγικής, στη βάση της διαφάνειας και της συνέργειας. Πού βρισκόμαστε, όμως, σήμερα 2 χρόνια σχεδόν μετά την ψήφιση του νόμου;

Για να αναφερθούμε μόνο σε μερικά:

- ✓ Η εφαρμογή των ευεργετικών προβλέψεων του νόμου από τα δικαστήρια παραμένει προβληματική με συντριπτικές επιπτώσεις για τη ζωή πολλών ανθρώπων. Χαρακτηριστική η περίπτωση του Γιώργου Χριστόπουλου, απόφοιτου του ΚΕΘΕΑ, που οδηγήθηκε πριν από λίγες μέρες με οκτάχρονη κάθειρξη στη φυλακή για αδίκημα που διέπραξε ενώ ήταν στη χρήση, επειδή το δικαστήριο αγνόησε τη βεβαίωση αποφοίτησής του, δεν δέχτηκε ότι ήταν εξαρτημένος και τον καταδίκασε ως κοινό εγκληματία.
- ✓ Παρά την πολύμηνη συνεργατική προσπάθεια των εγκεκριμένων από το νόμο φορέων για την κατάρτιση του πολυαναμενόμενου νέου Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Ναρκωτικά, εκκρεμεί εδώ και πολύ καιρό η τελική έγκριση και η εφαρμογή του.
- ✓ Σε εκκρεμότητα βρίσκονται, επίσης, μια σειρά ακόμα από θέματα, όπως, μεταξύ άλλων, ο τρόπος εφαρμογής του νέου τρόπου πιστοποίησης της εξάρτησης ενώπιον του δικαστηρίου, η διαμόρφωση των γενικών κατευθύνσεων για τα προγράμματα πρόληψης κ.ά

Πέραν αυτών, υπενθυμίζουμε ότι παραμένει σε ισχύ η βάνουση υγειονομική διάταξη ΓΥ/39^Α που είχε οδηγήσει στο διασυρμό των εξαρτημένων οροθετικών γυναικών το 2012. Η κατάργηση της διάταξης αυτής, που ποινικοποιεί την ασθένεια και παραβιάζει τα ανθρώπινα δικαιώματα, μπορεί να γίνει άμεσα και να αποτελέσει το πρώτο, συμβολικό βήμα προς μια νέα πολιτική για τα ναρκωτικά, προσανατολισμένη στη θεραπεία και την ένταξη.

Και βέβαια, εκτός από το νομικά και θεσμικά ζητήματα, κομβικό σημείο παραμένει και η ουσιαστική στήριξη των φορέων θεραπείας που εφαρμόζουν προγράμματα στην κοινωνία και στη φυλακή, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν στις αυξανόμενες ανάγκες της δύσκολης περιόδου που διανύουμε.

Η κατάσταση σήμερα είναι γνωστή, η κρίση φέρνει περισσότερη χρήση και ανεβάζει τον πήχη για τα προγράμματα πρόληψης, θεραπείας και επανένταξης. Την ίδια στιγμή τα «αφυδατώνει» μέσα από τη μείωση πόρων και προσωπικού. Έχοντας απολέσει 90 εργαζόμενους την τελευταία πενταετία και χωρίς τη δυνατότητα αντικατάστασής τους, πολλές μονάδες του ΚΕΘΕΑ βρίσκονται σήμερα στο κόκκινο. Μέσα στο καλοκαίρι οι 7 νέες, καινοτόμες μονάδες του ΚΕΘΕΑ για τη Διπλή Διάγνωση, που εξυπηρετούν πάνω από 1.100 άτομα ετησίως, θα κλείσουν, καθώς λήγει το πρόγραμμα ΕΣΠΑ στο οποίο είναι ενταγμένες, χωρίς το ΚΕΘΕΑ να μπορεί να κρατήσει το εξειδικευμένο προσωπικό τους και να συνεχίσει τη λειτουργία τους.

Η στήριξη των φορέων είναι προϋπόθεση για να γίνει πράξη το δικαίωμα στην κοινωνική επανένταξη· η πρόληψη και θεραπεία είναι το κλειδί, όπως αναφέρει ο ΟΗΕ, για να αντιμετωπιστεί το οικονομικό και κοινωνικό κόστος της χρήσης ουσιών.